

Dopisi morajo biti frankirani, podpisani in opremljeni s štampiljko dotič. organizacije

Časopis prejema le člani strok. organizacij, ki so priključene Strok. komisiji za Slovenijo, in sicer brezplačno

DELAVEC

STROKOVNI ČASOPIS

V organizaciji je mož.
kolikor moči — toliko pravice

— Izhaja 25 v mesecu. —

Uredništvo in uprava:
Ljubljana, poštni predal 290

Čekovni račun št. 13.562

Telefon interurban št. 3478

Rokopisi se ne vračajo.

Leto XXVI

V Ljubljani, dne 25. oktobra 1939

Štev. 10

Kakšen bo nadaljni razvoj?

Tale članek smo se namenili napisati predvsem na naslov tistih, ki prekrižanih rok čakajo, da bo že sam razvoj svetovnih dogodkov poskrbel vse potrebno, da pride delovno ljudstvo do boljšega položaja. Nobeno stališče pa ne more biti kvarnejše razvoju naših notranjih prilik, kakor tako fatalistično zanašanje na sile, ki stoje izven nas in na katere nimamo skoro nikakšnega upliva.

Če presojamo dogodke v zunanjem svetu po dnevnih dogodkih in časopisnih vesteh, je sploh nemogoče priti iz začaranega kroga. Kaj je mogoče soditi o razvoju vojne na zapadu? Ali naj bo merodajno za bodoči razvoj metanje letakov iz angleških bombnikov? Ali francoska ofenziva, ki je v šestih tednih priromala nekaj kilometrov čez nemško mejo, katere je pa zadnji čas opustila, pa ji Nemci sploh sledili niso dalj kakor do nemško-francoske meje, tako, da sta obe armadi sploh izgubili vsak stik?

Kaj se pa da soditi iz bojov na diplomatski fronti? Ali naj vzamemo za merilo sovjetske zunanje politične sporazume, ki jih je sklenila s baltičskimi državami, o čemer govore mnogi časopisi, da je to le predigra široko zasnovanega rdečega imperijalizma. Če pa pogledaš na zemljevid, bi pa z isto upravičenostjo lahko trdil, da je namestitev ruskih posadk v baltičskih državah preventivna mera pred tujimi imperijalizmi, ki bi baš iz baltičskih držav po najbližji poti lahko ogrožali do sedaj edino rusko luko v Baltičkem morju Leningrad in z njo osrčje evropske Rusije, Moskvo. — Kaj je torej to? Napad ali obramba?

Po vseh takih in sličnih razmišljanjih bo prišel sleherni naš čitatelj do spoznanja, da mora vzeti za predvidevanje bodočega razvoja drugačne podlage, kakršne so časopisne vesti. Zlasti je pa potrebno pravilno presojati sile, ki oblikujejo današnji svet. Mnogi ljudje mislijo — in to jih zavaja k napačnim zaključkom — da je za oceno moči posameznim državam glavno število izvežbanega vojaštva in moč industrije, v kolikor je ona v stanju sproti nadomeščati izgube orožja in municije. Tretje vprašanje pri takih računih bi pa tvorilo

po njihovem vprašanje množine surovin ali vsaj možnost njihovega dovoza.

Vse to res tvori vojni potencial državne sile kot take, toda vse to, če ima kaka država v še tako obili meri na razpolago, pa vendar ni merodajno za krojitve bodoče usode sveta. Glavna sila, ki kroji svet in mu daje z vsakim dnem novo lice, ni sila materijala, ta sila izvira iz duhovnega sveta, iz **ideologije**.

Zadnjič, ko smo raziskovali presenetljivo naigel razpad poljske države, smo tudi merili dogodke po tem merilu. — Kasnejša poročila, ki smo jih čitali o razmerah v bivši poljski državi, so nas o tem našem stališču le še podkrepila. Mi smo že takrat ugotovili, da je manjkalo Poljskemu vojaku zavesti, da brani svojo svobodo in toplo ognjišče, ki mu ga poljska zlahta v oseh 20 letih obstoja poljske države ni dala, zato pa tudi ta poljski vojak ni premožgal potrebne moralne sile, da se zoperstavi oboroženi nemški armadi. Kasneje smo dobili k temu stališču novo potrdilo. Tako je sedanjí prezident poljske države ponudil sestavo poljske vlade v emigraciji bivšemu popularnemu, zato pa mnogo preganjanemu voditelju poljskih kmetov Witošu. Ta je pa sestavo vlade odklonil z motivacijo, da je polnih 20 let svaril pred kvarno politiko poljske zlahte, sedaj je pa stvar prekasna.

Na drugi strani smo pa čitali po časopisju govor madžarskega honvet ministra, ki se je pritoževal v parlamentu nad nediscipliniranostjo poljskih vojakov, ki so pribežali na madžarsko ozemlje. Pravil je v tem svojem poročilu, da se poljski častniki, ki so tudi pribežali na Madžarsko, sploh ne upajo med svoje bivše vojake. Menda so ti znaki dovolj značilni za pravilnost našega gledanja.

Moč in sila posameznih držav se torej ne da ocenjevati le po njenem številu vojaštva in materijalnih pripomočkah, temveč v glavnem po njeni notranji socialni organizaciji in po njeni ideološki podlagi.

Poslušajmo, kaj pravi o tej stvari slavni angleški romanopisec in pisec »Svetovne zgodovine«, katero grandiozno in odlično delo imamo prevedeno

tudi v slovenščino. Ta veliki mojster znanosti in poznavalec sveta H. G. Wells, član angleške socialistične stranke, je napisal za oficijelni vladni list »Times« takole oceno o smislu in smotru današnje vojne: Že leta 1917 in 1918 je prevladovalo prepričanje, da ni več daleč velika svetovna revolucija, s katero bodo na novo urejena vprašanja vsega človeštva. To prepričanje se je izražalo s trditvijo, da je vojna potrebna, da se za vse večne čase prepreči vojno.

Wells pravi dalje, da pričakovane revolucije ni bilo, ki bi uredila vse človeško žitje in bitje, dobili smo pa v nadomestilo Društvo narodov, ki je le reven in nesmiseln izraz želje, da bi se v bodoče preprečile vojne in da bi se uredilo življenje človeštva na novi podlagi.

Vojna, ki je izbruhnila letos septembra, pravi Wells, se je pripravljala in kuhala že vseh zadnjih 20 let. Na svetu vlada skrajna napetost, nasilje se je stopnjevalo, zato so se povečale sile, ki hočejo rušiti in gorje človeštva bo neizmerno, če svet ne izprevidi, da ne bo miru in varnosti v svetu brez globoke preobrazitve v življenjskem načinu.

Wells pravi dalje: Neizprosno se nam vsiljuje vprašanje ali bomo to pot odločno pogledali dejstvom v obraz in ali bomo pričeli odločno preobrazovati **ideje in socialne odnose** ali bomo pričeli s svetovno duhovno revolucijo, kateri se izogibljemo že četrto stoletja.

Wells se je v posebnem odstavku dotaknil tudi Rusije in tako zvanega »velikega ruskega izkustva«.

Naj imamo tako ali drugačno mnenje o rezultatu socialističnega gibanja, katerega nekakšna inkarnacija je bil komunizem po l. 1848, nikakor ne moremo zanikati plemenitosti nazora in miselnosti o mednarodnem sistemu socialne pravičnosti in svetovnega miru, v katerem ne plapola zastava zasebnega profita. Toda od početka so to gibanje zatirali, ni se moglo manifestirati javno in odkrito. Zaradi takega preganjanja se je po mnenju H. G. Wellsa gibanje spremenilo v podtalno rovarjenje.

Zapadni svet koraka neizbežno v kolektivizem, pravi Wells in vpraša: Ali se ne bi zapadni svet, ki je na poti v

svetovni kolektivizem, spametoval in proučil vse najboljše možnosti na poti proti temu cilju ob polni svetlobi in v atmosferi skrajne poštenosti in medsebojne strpnosti?

Kar mi zbuja največjo grozo, je to, da v teh dneh nove vojne prezremo težnjo po ustvaritvi novih socialnih pogojev za novo življenje človeštva. Ali naj se borimo zato, da bomo odprli po zmagi novo ženevsko grobnico?

Wells končuje svoj članek z ugotovitvijo, da je treba v svetovne ulice več luči, če ne, pa ne bodo te ulice nikoli več razsvetljene.

Mi, ki se gotovo ne vsporejamo z Wellsom, ne po znanju, ne po veličini, smo bili vedno mnenja, da ne gre ocenjevati vojnih dogodkov po časopisnih

čvekarijah ali celo prekrizanih rok čakati, da bo nekdo z vojno rešil človeško kulturo in svobodo in ne vemo, kaj še.

Zlasti neokusni se nam pa zdé tisti modrijani, ki mislijo, da so z malo liberalizma rešena vprašanja demokracije ali celo človeške kulture.

Demokracije ni brez kulture, te pa ni brez materielne podlage, brez blagostanja. Dosedaj so bili deležni blagostanja le ozki krogi takozvane elite in ti so bili tudi deležni bogodati demokracije. Na svetu je pa dovolj vsega blaga in tudi pridnih rok, da bi bilo za vse ljudi dosegljivo primerno blagostanje in z njim sadovi kulture, pa seveda tudi demokracije.

Zato tudi po teh vidikih vrednotimo in ocenjujemo sedanje dogodke.

Delavstvo je polnoletno!

K zaključku akcije Strokovne komisije

V prvi polovici tekočega meseca je priredila matica naših strokovnih organizacij Strokovna komisija za Slovenijo celo vrsto zborovanj, ki so se vršila med drugim: v Ljubljani, Trbovljah, Hrastniku, Zagorju, Črni, Kranju, Litiji, Celju, Guštanju, Straži, Grosupljah itd. Zborovanja so bila sklicana na vseh važnejših prometnih centrih, tako, da so se jih lahko udeležili poleg delavstva dotičnega kraja, tudi delavske delegacije iz njihove bližnje, pa tudi oddaljenejšee okolice.

Karakteristično za te shode je bilo dejstvo, da agitacija ni bila več speljana po starem sistemu z afiširanimi plakati, temveč v prvi vrsti z agitacijo od moža do moža. Na ta način niso ti shodi opravili le važne informacijske službe, temveč so bili obenem preizkušnja, kako je v kakem kraju izvedena notranja povezanost med članstvom. Če kje ta stvar ni dobro funkcionirala, bo sedaj vsem funkcionarjem in članstvu jasno, kaj jim je storiti, da se sistem izpopolni.

Ne moremo reči, da smo z organizacijo shodov v vseh krajih popolnoma zadovoljni. Za danes tistih krajev, kjer ni šlo vse, kakor bi imelo iti, ne bomo imenoma navajali. Toda tudi to še pride, ker so organizacijska vprašanja take elementarne važnosti, da imamo trden namen postaviti jih pod javno kontrolo vsega članstva in vse delavske javnosti. Pod nobenim pogojem ne bomo mogli trpeti, da bi radi premajhne agilnosti trpela akcija strokovnih organizacij, katere uspeh ali neuspeh ni gola moralna škoda, temveč tudi materielna za vsakega delavca posebej.

Ker smo se tokrat odločili, da ne bomo objavili nedostatkov, zato pa čutimo tem večjo potrebo objaviti imena tistih krajev, kjer je organizacija akcije dobro ali celo odlično poslovala. —

Nekdaj zaspala Ljubljana se je tokrat zelo dobro izkazala. Kljub temu, da ni bilo nikakršnih plakatov, temveč le mala ročna vabila in da je bilo za organizacijo shoda in za agitacijo razmeroma malo časa, je bila udeležba vendar precejšnja, tako da se je približavala številki tisoč. Treba je vedeti, da tak dnevni red, ki je splošno socialno- in gospodarsko političen, ne potegne za seboj tistih množic, kakor na primer mezdnó gibanje, kjer vsak delavec neposredno čuti važnost vprašanja. Zato se lahko smatra, da so bili posetniki tega shoda prav izbranó jedro ljubljanskega proletariata, zato je taka številka za Ljubljano prav zelo častna.

Drugi po uspehu so bili sodrugí Litijčani, ki so popolnoma napolnili precejšnjo dvorano pri Franko Cerarju in to na soboto večer, ko zunanji delavci in delavke shodu že zato ne morejo prisostvovati, ker ob sobotah predilnica sploh ne obratuje (začasno) in se zunanji delavci že v petek zvečer odpeljejo na svoje domove. Litijske funkcionarje lahko stavljamo za vzgled agilnosti in resne volje.

Tudi Kranj bi lahko prišel med pohvaljence, če bi ne bilo nekaj zmešnjave radi dovolitve shoda. Za prihodnjič naj se zavedajo tako Kranjčani kakor

tudi funkcionarji iz drugih krajev, da je treba voditi agitacijo ne oziraje se na vse okoliščine, ki bi utegnile preprečiti vršenje shoda. Shod je mnogokrat prepovedan vsled nedovoljnih informacij in je treba le male intervencije, pa se shod lahko vrši. Sicer pa tudi ni nobene škode, če ljudje šele na zbirališču zvedo, da se shod ne more vršiti, vsaj ne morejo dolžiti funkcionarjev, da se ne brigajo za javne prireditve. Sicer pa lahko oblast vedno še v zadnjem trenutku shod dovoli, zato je neumnostno že prej begati ljudi z vestmi, da bo shod najbrže prepovedan ali kaj sličnega.

Naj izrabimo še to priliko, da položimo vsem funkcionarjem na srce, naj smatrajo delo in priprave za organizacijo shodov in zborovanj za eno najvažnejših del v organizaciji. To delo je tako važno za uspehe organizacij, da mu je posvetiti najtemeljitejšo pažnjo in ne sme biti škoda ne časa, ne sredstev, da je shod temeljito pripravljen in sicer:

1. da so obveščeni o shodu vsi, katerim je shod namenjen;

2. da je poskrbljeno za dobro rediteljsko službo glede reda in tudi varnosti zborovalcev (zasilni izhodi glede ognja itd.).

To je torej pouk iz te akcije, ki naj ga funkcionarji in članstvo za prihodnjič upoštevajo, da bo naša organizacija prireditev vedno napredovala.

Glede duhovne višine, na kateri so stali vsi shodi je pa treba tako referente, kakor poslušalce izredno pohvaliti. Za vse velja naslov tega članka: — **Delavstvo je polnoletno!**

Nič se nam ni treba hvaliti ali celo hvalisati, toda naši shodi so obravnavali razmeroma težko temo socialnih in gospodarskih vprašanj, pa na vseh shodih skoraj ni bilo oči, iz katerih bi ne odsevalo popolno razumevanje za vprašanja, ki so bila na tapetu. Res brez puhlih fraz, brez votlodonečih groženj, so se pretvorili naši shodi v manifestacijo naše trdne volje, storiti vse in doprinesiti vse potrebne žrtve, da tudi delovnemu ljudstvu Slovenije napočijo boljši časi in častnejše življenje. Po tej poti do zmage!!

Brezposelnost narašča

V junijski številki našega lista smo objavili pregled o gibanju brezposelnosti do maja meseca t. l. Danes priobčujemo pregled za mesec maj, junij, julij in avgust. Za primerjavo prinašamo tudi pregled za iste mesece iz lanskega leta, kakor tudi število brezposelnih v zadnjih letih.

Iz statistike centrale Borz dela je raz-

vidno, da je bilo brezposelnih:

1938		1939		Porast brezposelnih
maj	junij	maj	junij	
62.264	54.747	77.961	65.832	15.697
	46.386		68.154	21.768
avgust	60.408	avgust	75.122	14.714

V zadnjih 4 letih se je prijavilo pri Borzah dela sledeče število brezposelnih:

l. 1935	361.614	Porast od leta do leta
l. 1936	417.904	Porast za 56.290 oseb
l. 1937	491.139	Porast za 73.235 oseb
l. 1938	583.740	Porast za 92.619 oseb

Porast brezposlenih znaša od l. 1935 do konca l. 1938 222.144 oseb. Kakor je razvidno iz gornjih števil, bo tudi leto brezposelnost občutno narastla.

V zvezi z brezposelnostjo je zanimivo pregledati tudi zaposlenost. **Največje število** pred krizo zaposlenih delavcev je bilo v septembru 1930. leta, ko je znašalo 654.966 oseb. Od tega časa je bilo število zaposlenih dolga vrsta let v padanju. Najnižje število zaposlenih je bilo januarja 1933, ko je bilo zavarovanih samo 482.449 oseb.

Zadnjih let je število zaposlenih naraščalo, letošnje leto pa beležimo zopet nazadovanje, kar je razvidno iz števila Suzorovih zavarovancev v posameznih letih.

V juniju 1935 je bilo zaposl. 585.130
 V juniju 1936 je bilo zaposl. 630.720, porast napram prejš. letu 45.590 oseb.
 V juniju 1937 je bilo zaposl. 713.835, porast napram prejš. letu 83.115 oseb.
 V juniju 1938 je bilo zaposl. 760.071, porast napram prejš. letu 46.236 oseb.
 V juniju 1939 je bilo zaposl. 751.261, padec za 8810 oseb.

Katastrofalen padec zaposlenih beleži zadnji mesec ljubljanski OUZD. — Dne 1. septembra je bilo zaposlenih 108.435 oseb. — Dne 15. septembra pa samo še 99.433. — V dveh tednih se je število nezaposlenih povečalo v Sloveniji za 9000 ali za 8,30 odst.

S številom zaposlenih smo padli na višino, kakor smo bili pred 9 leti.

Razvidno je torej, da je naraščalo tudi število zaposlenih. Število zaposlenih je porastlo od l. 1935 do letošnjega leta za 166.131. To znači, da je bil tudi

maksimum pred krizo zaposlenih prekoračen skoro za 100.000.

Na prvi pogled se to lahko zdi čuden pojav. Naraščalo je število zaposlenih, istočasno pa stalno in rapidno narašča tudi število brezposelnih. Ta pojav nam razloži naraščanje našega prebivalstva. Iz statističnih letnikov o naraščanju prebivalstva od leta 1929 do 1935 razvidimo, da imamo letno rojstev 460.000, od tega v Slov. 29.000, smrti 250.000, od tega v Slov. 18.000, prirastka 210.000, od tega v Slov. 11.000.

Prebivalstvo Jugoslavije se pomnoži letno za okrog 210.000, v petih letih za približno toliko kolikor ima prebivalcev Slovenija.

S prirastkom prebivalstva imamo takorekoč stalno krizo, ki pa je obsežnejša in težja od one, ki jo povzroča konjunkturno valovanje. Saj imamo tudi v času najboljših zaposlitve še vedno par stotisoč nezaposlenih. Naravnost katastrofalno pa bo v slučaju kakega večjega zastoja v industrijski delavnosti.

Izredne važnosti je, da se za prirastek delovne sile najde zaposlitev in to taka zaposlitev, ki bo povečala produktivnost našega gospodarstva. Če se to ne posreči, bo pri normalni industrijski delavnosti in zaposlenosti, vsako leto število brezposelnih povečano za 80 do 100 tisoč.

Več prebivalstva in nepovečana produkcija in poraba dobrin pa mora imeti za posledico znižanje že itak prenzkega življenjskega nivoja našega naroda.

Merodajni, ki so na vodstvu gospodarske in politične uprave, morajo najti temu perečemu problemu čimprejšnje rešitve, saj je to eksistenčno vprašanje milijonov našega delovnega ljudstva.

Jak.

Prosvetno delo strokovnih organizacij

Program filmskih predavanj.

V našem listu smo že lansko leto obravnavali nujno potrebo prosvetnega dela v strokovnih organizacijah. Dočim ima delavstvo potom kulturnih organizacij vendarle možnost kulturnega poudarka, vsaj tam, kjer obstojajo podružnice kulturne organizacije, je pa čutiti na splošno povsod veliko pomanjkanje prosvetnega dela, prav posebno strokovno prosvetnega dela, ki je za dobre uspehe strokovnih organizacij glavni pogoj.

Od besed do dejanj je seveda vedno dolga pot in tako je tuži za organizacijo prosvetnega dela o strokovnih organizacijah bilo treba premagati precejšnjo vrsto težav, zlasti tehničnega in finančnega značaja. Toda dobra volja in trden sklep premagata vse ovire in tako je SDSZJ že za letošnjo zimo pripravila lep filmski aparat s prav interesantnimi predavanji, ki jih bo izvedla povsod,

kjer se bo pokazalo primerno zanimanje.

Prosvetno delo je načrtano v dve etapi. Najprvo je potrebno zainteresirati članstvo s splošnimi potopisnimi in zgodovinskimi predavanji ob spremljanju interesantnih slik, v drugi etapi pa pridejo na vrsto strokovna predavanja in prikazovanje slik, ki naj dvignejo strokovno in gospodarsko izobrazbo članstva in ga usposobijo za čimvečji strokovni napredek.

Naj navedemo nekaj teh predavanj, da bodo čitatelji sami ocenili važnost tega prosvetnega dela:

1. **Nil, vir gospodarske moči Egipta.** Že sam naslov kaže, da posetnik ne bo videl le prekrasnih slik te bajne orientalske pokrajine, temveč tudi njene gospodarske naprave, ki spreminjajo nekdanje puščave v rodovitna polja bom-

baža, po katerem zavistno gledajo marksikatere lačne oči.

2. **Sueški prekop, živec angleškega imperija,** bo zlasti v sedanjih časih, ko se okoli tega prekopa suče nepregledno diplomatskih akcij in vohunskih podvigov, interesantna in poučna tema.

3. **Kavkaz pogorje na meji Sovjetske Rusije in Turčije,** je bilo ravnokar omenjeno v vseh svetovnih listih kot veliko zbirališče sovjetskih armad. Kavkaz je poleg drugih zanimivosti pradomovina naše arijske rase, kjer žive najlepše zraščeni belokožci.

4. **Danska, njene pokrajine in življenje,** ta visoko kulturna deželica, kateri že dolga leta vlada delavsko-kmetska vlada, je država, ki kaže kakšne dobrine ustvarja resno in požrtvovalno kulturno delo delavskih množic.

5. **Kako je nastal angleški imperij,** bo zanimalo vsakega poslušalca, ki vsaj površno zasleduje dnevno politiko, kajti ta imperij je danes osišče vseh svetovnih dogodkov.

Te vrste predavanj so še naslednja:

6. **Brasilija,** dežela kolonistov.

7. **Palestina,** dežela Židov in Arabcev.

8. **Potovanje z ladjo po Sredozemskem morju.**

9. **Japonska,** njena pokrajina in prebivalci.

10. **Z ekspedicijo v Kitajski Turkestan.**

11. **Dežela Berberov in Beduinov.**

12. **Naravni parki po svetu.** (Kakor naš Triglavski.)

Za temi pa pride druga etapa, ki ima pa povsem strokovno tehničen značaj.

1. **Od drevesnega debela do papirja** ne bo samo za papirniške delavce poučno predavanje, temveč si bodo tudi drugi razširili svoje strokovno in tehnično znanje.

2. **Od baklje do električne žarnice** ne bo zanimalo le električarjev in kovinarjev, temveč vse, ki žele videti precizne kovinarske stroje in vse, ki uživajo blagodatni električne luči.

3. **Od grebnice (motike) do traktorja** ne bo navduševalo le industrijskih delavcev, ki taka orodja izdelujejo in kmetsko ljudstvo, temveč nas vse, saj so plodovi zemlje, temelj našega življenja.

Te vrste predavanja so še naslednja:

4. **Od splava do oceanskega parnika.**

5. **Od papirnatega zrnja do Zepelina.**

6. **Od Ikara do modernega aviona.**

7. **Pridobivanje kuhinjske soli.**

8. **Ledeniki.** Delovanje gorskih potokov.

9. **Nastanek in propast svetov.**

10. **Dokler ne pride zdravnik.** (Zadnje je važno zlasti za ženstvo.)

Seznam teh predavanj se bo še spopolnjeval, ker se bodo nabavljala še naprej nova predavanja in filmi.

Razume se samo po sebi, da so ta predavanja na razpolago podružnicam vseh strokovnih organizacij proti mali odškodnini za stroške predavatelja in s katerimi se bodo oskrbeli tudi nova predavanja in filmi. Predavanja se lahko vrše povsod, kjer je upeljana elektrika.

Zato priporočamo podružničnim odborom in obratnim zaupnikom, da pridno posegajo po njih.

Po informaciji v tej zadevi se obrnite na: **Provsetni odsek Splošne delavske strokovne zveze, Ljubljana, Miklošičeva ulica 22 A/I.**

je zdravil, da ga je videl v kavarni hotič, mu s tem onemogočiti izplačanje hranarine. **Pravilna rešitev**

Odgovor delavstva na take primere je samo eden: **Delavske varstvene in zaščitne ustanove naj bodo res socialne!**

Nekaj je gnilega v deželi Danski . . .

Svobodne strokovne organizacije so že neštetokrat zahtevale, da naj pridejo vse delavske socialno politične samoupravne ustanove v upravo delavstva, kakor to predpisuje zakon. Tem njihovim zahtevam do danes še ni bilo ugodeno. Kam pa so pripeljale od zgoraj imenovane uprave, ki nimajo z delavci prav nikakega stika, nam kažejo primeri iz bolniškega zavarovanja.

Birokracija pri OUZD.

OUZD zahteva, da se drže člani, kadar zahtevajo od njega dajatve, gotovega reda. Do nedavnega je bilo določeno tako-le:

Če je lečeči zdravnik menil, da je obolen član že zdrav in za delo sposoben in če ni bil član s tem zadovoljen, je moral zahtevati nadpregled po šefu zdravniku ali njegovem namestniku. Če ni bil zadovoljen z njegovo odločitvijo, je moral zahtevati pregled po komisiji treh zdravnikov. Proti odločitvi te komisije je mogoča pritožba na rentni odbor, proti odklonilnemu odloku rentnega odbora pa na sodišče delavskega zavarovanja.

Naenkrat je pa OUZD izpremenil to proceduro. Član ne more priti do nadpregleda po šefu zdravniku. Če pa hoče iti pred komisijo treh zdravnikov, pa zahtevajo, da vloži pismo prošnje. Tako postopanje je višek okostenele birokracije. Namesto da bi se poslovanje poenostavilo, vpeljujejo še večje formalnosti. Vse to ima za posledico, da pride delavec težko do svojih pravic. Kajti kateri delavec ima toliko časa in prilike, da bo stal na OUZD ali pa si najemal ljudi, da mu bodo pisali pritožbe. Zahtevamo, da se take novotarije odpravijo. Vsak član mora imeti možnost, da pride do svojih pravic na čim bolj enostaven način, tudi takrat, če mora nastopiti proti krivičnim odredbam OUZD.

Čudno postopanje zdravnika OUZD v Kranju.

Delavca D. L., člana OUZD, je že dalj časa bolelo v grlu. Dne 4. t. m. je šel k zdravniku dr. Pancetu, ki ga je poslal v Ljubljano, k specialistu primariju dr. Pogačniku. Ta je ugotovil, da ima vnetje mandeljev ter mu rekel, da bo šel na operacijo lahko šele čez tri tedne, do tedaj pa, da naj se zdravi doma. Nato se je ponovno zgledal pri uradovem zdravniku. Ker je bil ta čas dr. Pance vpoklican k vojakom, ga je na-

domestoval dr. Herfort. Ta mu je 7. t. m. zapisal zdravila ter mu rekel naj ostane doma. Dne 9. t. m. se je imel ponovno zgledati pri zdravniku. Ta dan je dr. Panceta nadomestoval zdravnik g. dr. Bezić. Namesto, da bi bil dr. Bezić imenovanega dobro preiskal, ga je nahljil, češ, da je pijanec, da po žganju smrdi ter ga nagnal delat, češ, da ne bo doma ležal in pil. Zaman se je pomoči iskajoči član OUZD opravičeval, da pijače niti pokusil ni in zaman je zdravnikova uradnica pojasnjevala njegovo diagnozo bolezni. — Želimo, da g. dr. Bezić sam pojasni, zakaj tako postopa z bolniki, člani OUZD.

Drago slepo črevo.

Milan Korač, načelnik finančno ekonomskega oddelka Suzora, je predložil OUZDju v Zagrebu sledeči račun za zdravljenje svojega sina, ki je bil operiran na slepiču:

Sanatorij Račić v Splitu	Din 4800
Mot. čol. od Jelse do Splita	» 900
Avto v Splitu	» 30
II. razr. brzovlaka Split—Zagreb za sina in spremstvo	» 616
Spalni vagon	» 126

Skupaj Din 6472

Suzorjeva birokracija v škripcih.

»Hrvatski dnevnik« od 28. septembra prinaša sledeče informacije: »Pravijo, da je drugače tako visoko razvita Suzorjeva birokracija pokazala popolno nesigurnost v tem, ker ni vedela ali naj bi preje pozdravila novega komisarja g. Gašperca, ali naj bi se preje poslovila od starega predsednika g. Bauerja. Za nekatere od uradnikov pravijo, da se delajo kot, da dolgoletnega člana ravnateljstva Marka Bauerja sploh ne poznajo in kot da ga nikdar niso videli.

Samovolja šefa zdravnika v Nišu.

S. Džordže Stojanović je kot natak prisiljen, da dela tudi ponoči. Posledica tega je oslabiljenje vsega organizma. — Radi tega se je javil v ambulanci OUZDja. Zdravnik mu je dovolil 7 dnevni počitek. Ko se je pa z izvidom zdravnika javil pri šef-zdravniku dr. Lazareviću, je ta zahteval, naj predloži izjavo treh prič, da je v resnici bil zaposlen kot natak. S. Stojanović je to seveda zelo lahko storil. Toda g. dr. Lazarević še sedaj ni bil zadovoljen. Nekega dne je videl Stanojevića, ko je šel v neko mlekarino. Takoj je javil zdravniku, ki ga

Ena izmed krivic je popravljena

Odločna beseda novega ministra za socialno politiko.

Beograjska delavska zbornica je, ko jo je prevzel »Jugoras«, črtala vse svobodne strokovne organizacije (Ursove) iz evidence delavske zbornice. Centrala Zedinjene delavske strokovne zveze Jugoslavije (Urs) se je pritožila proti črtanju pri ministru socialne politike g. dr. Budisavljeviću, ki je pritožbi ugodil z naslednjo rešitvijo:

Na temelju § 67 zakona o zaščiti delavcev, člen 8 statuta delavske zbornice v Beogradu in tarif. br. 5 zakona o taksah

rešavam:

Da je sklep skupščine delavske zbornice v Beogradu od 11. in 12. junija 1939 o izključitvi delavskih in nameščenskih organizacij Zedinjene delavske strokovne zveze Jugoslavije iz evidence zbornice razveljavljati iz formalnih razlogov.

Razlogi:

Z navedenim sklepom skupščine delavske zbornice v Beogradu so izključene iz evidence zbornice vse delavske in nameščenske organizacije v sestavi Zedinjene delavske strokovne zveze Jugoslavije iz razloga, ker te organizacije niso vršile svoje dolžnosti v zmislu § 8 statuta zbornice. Dočim pa § 37, točka 7 zakona o zaščiti delavcev določa, da zbornica vodi evidenco o vseh delavskih in strokovnih organizacijah. Isto določbo vsebuje tudi statut zbornice v svojem čl. 5, točka 7.

Nevršenje dolžnosti po čl. 8 statuta bi moglo imeti za posamezne organizacije samo njihovo individualno odgovornost, ker se v tem členu izrecno poudarja, da so vse ekonomske, gospodarske in kulturne organizacije delavcev in nameščencev dolžne, da se registrirajo pri delavski zbornici. Kolektivne odgovornosti celih skupin delavskih organizacij ni v tem zmislu omenjenih določb zakona o zaščiti delavcev in statuta zbornice. Ker more biti odgovornost delavskih organizacij samo individualna, tedaj morejo biti črtane iz evidence zbornice samo individualno, to je, s posebnim odlokom za vsako organizacijo poimensko, če bi bil zadostni in opravičeni razlogi za njih črtanje. S sklepom skupščine delavske zbornice v Beogradu od 11. in 12. junija 1939 pa so izključene vse

delavske in nameščenske organizacije cele skupine organizacij Urša, zato omenjeni sklep ne more obveljati, ter se mora že iz formalnih razlogov razveljaviti.

Rešitev je bila dostavljena beograjski delavski zbornici in centrali Urša.

Ob tej priliki razredno zavedno delavstvo ponovno povdarja svojo zahtevo, da se čimprej pristopi k ureditvi delavskih samoupravnih ustanov, da se te vrnejo delavstvu in se s tem popravi delavskemu razredu od prejšnjih režimov prizadejana krivice.

pridružuje tudi konferenca in ker se ravno letos na orožne vaje vpoklicani največ oškodujejo s tem odtegljajem, naproša konferenca naslovno zbornico, da ukrene potrebno, da se pravnim putem doseže pravilno tolmačenje čl. 221 o. z. in prizadetim vrne neopravičeno odtegnjeno.

Strokovni vestnik

RUDARJI

VAŽNA RUDARSKA KONFERENCA

V nedeljo, dne 1. oktobra t. l., se je vršila v Delavskem domu v Trbovljah širša konferenca rudarskih delegatov kot predstavnikov vseh treh strokovnih zvez in zaupnikov II. skupine rudarske zadruge. Dnevni red je bil: 1. Vprašanje uvedbe plačanih dopustov za vsa rudarsko in plavžarsko delavstvo. 2. Sprememba pravil o bratovskih skladnicah. 3. Zaveza po pravilnem tolmačenju čl. 221 o. z. v zadevi 10 din odtegljaja od mezde dnevno za čas orožnih vaj po poslodavcih.

Predstavniki strokovnih zvez so izrekli svoje stališče k posameznim točkam, na kar se je razvila debata, katere soglasem sklep je bil, da se odpošlje na ministrstvo socialne politike, da se odpošlje na ministrstvo za šume in rudnike in delavski zbornici v Ljubljani spodaj navedene spomenice.

Soglasno je bilo sklenjeno, da se odpošlje posebno odposlanstvo na pristojno ministrstvo, kjer bo še osebno utemeljilo upravičenost in potrebo čimprejšnje rešitve delavskih zahtev.

Glede uvedbe plačanih dopustov je bila odposlana na ministra za šume in rudnike sledeča spomenica:

Rudarski delegati, zbrani kot predstavniki vsega rudarskega delavstva banovine dravske na konferenci v Trbovljah dne 1. oktobra 1939, so po zaslišanju referata o potrebi uvedbe plačanih dopustov za rudarsko in plavžarsko delavstvo ugotovili sledeče:

1. da so za rudarje uvedeni plačani dopusti žal v vseh ostalih državah.

2. da so tudi v naši državi uvedeni plačani dopusti z določili kolektivne pogodbe za vse delavstvo v državnih rudarskih in plavžarskih podjetjih; v zadnjem času pa tudi pri svinčnih rudnikih v okolici Kosovske Mitrovice;

3. da so se predstavniki naše rudarske industrije izjavili, da ne bodo prej pristali na uvedbo plačanih dopustov, dokler ne bodo zakonskim putem v to primorani.

Ker smatramo, da je poklic rudarjev eden izmed najtežjih in zdravju rudarjev najbolj nevaren, kar dokazujejo tozadevne statistike in ker ne moremo razumeti, zakaj ne bi bili vsi rudarji enako deležni izboljšanja v socialnem napredku, Vas naprošamo, gospod minister, da blagovolite potrebno ukreniti, da se čimprej uveljavijo zakonitim putem plačani dopusti za vso rudarsko in plavžarsko delavstvo v državi, po določilih kakor je to predvideno v »Radnem ugovoru« za rudarje državnih rudarskih podjetij.

Glede spremembe pravil o bratovskih sklad-

nicah se je izvršila na ministra za šume in rudnike sledeča intervencija:

Rudarski delegati zbrani kot predstavniki vsega rudarskega delavstva banovine dravske na konferenci v Trbovljah dne 1. oktobra 1939 so po zaslišanju referata o potrebi spremembe pravil o bratovskih skladnicah ugotovili sledeče:

1. da se je s pravili o bratovskih skladnicah z dne 30. decembra 1937 M. S. št. 1064, stopivša v veljavo s 1. januarjem 1938, v gotovih §§ poslabšalo stanje pravic zavarovancev napram prejšnjim pravilom;

2. da je sprememba obstoječih pravil vsled tega nujno potrebna.

Radi tega stavljamo spodaj navedene predloge za spremembo, kateri so bili soglasno sprejeti na skupščini Glavne bratovske skladnice v Ljubljani dne 11. maja 1938 in dne 7. junija 1939.

1. K § 18 se v zadnjem odstavku črta od besede »reducirani« vse ostalo besedilo.

2. K § 50 se vstavi besedilo pravil § 50 pred 1. januarjem 1938.

3. K § 64 se naj prvi odstavek glasi: »Zavarovanceva žena in njegovi otroci, nadalje oni člani širše rodbine, ki nimajo nikakršnih dohodkov in žive z zavarovancem v skupnem gospodinjstvu in jih izključno on vzdržuje iz svojega zaslužka, kar je treba dokazati oblastnim putem, imajo pravico do teh-le pomoči:

4. K § 82 se vstavi besedilo pravil pred 1. januarjem 1938.

5. V § 119 naj se črta prvi odstavek in ostane v veljavi za upokojitev le § 197 pravil.

Natančnejšo utemeljitev za spremembo zgoraj navedenih §§ si bomo dovolili naprositi g. ministra za osebno avdijenco.

Glede pravilnega tolmačenja § 221 obrtnega zakona je bil poslan na delavsko zbornico sledeči dopis:

Rudarski delegati zbrani kot predstavniki velike večine rudarskega delavstva na konferenci v Trbovljah dne 1. oktobra 1939, so po zaslišanju referata o odtegljaju po din 10.—na storjeni siht pri izplačilu mezde po § 221 o. z. za čas orožnih vaj po delodajalcih ugotovili sledeče:

1. Delodajalci so si pravico do tega odtegljaja prilastili brez pristanka svobodnih strokovnih organizacij. Če je ta določba v gotovih kolektivnih pogodbah, je vzrok to, ker so se delodajalci sklicevali da imajo zato dovoljenje od strani nadrejenih oblasti;

2. da se ta odtegljaj vrši tudi v onih podjetjih in obrtih, v katerih ni to s posebno določbo v kolektivni pogodbi predvideno.

Ker naslovna zbornica tolmači čl. 221 o. z. tako, da je ta odtegljaj neopravičen, čemur se

LESNI DELAVCI

Internacionala lesnih in gradbenih delavcev v letih 1936—1938

V začetku leta 1936. je štela internacionala 746.791 članov v 78 zvezah po 24 državah. 1. januarja 1939 pa 1.392.947 članov v 79 zvezah po 25 državah. Torej se je število članstva skoraj podvojilo.

Ta napredek je povzročil velikanski porast francoskih sindikatov po vpostavitvi strokovne enotnosti v l. 1936. Pa tudi v drugih deželah, kot v Angliji in v Skandinavskih državah je število članstva v stalnem porastu. Prvi redni kongres združene internacionalne lesnih in gradbenih delavcev se je vršil l. 1936 v Londonu.

Kongres je sprejel sklepe proti fašizmu, vojni in gospodarski krizi, za skrajšanje delovnega časa v gradbeni in lesni industriji, za načrtno nacionalno in internacionalno politiko javnih del kot sredstva za pobijanje brezposelnosti, za internacionalno akcijo za izboljšanje položaja gozdnih in žagarskih delavcev, kakor tudi za internacionalno zakonodajo glede preprečitve nesreč in izboljšanje zdravstvenega stanja v gradbeni in lesni industriji.

Ti sklepi so bili tudi podlaga za delo internacionalne v letih 1936—1938. V vprašanju preprečitve nesreč je akcija internacionalne dosegla precejšen uspeh. Mednarodni urad dela je na svojem zasedanju v l. 1937 sprejel mednarodni dogovor o preprečitvi nesreč v gradbeni industriji. Glede preprečitve nesreč v lesni industriji pa je MUD nasvetoval vsem vladam, naj obrnejo posebno pažnjo na zmanjšanje števila nesreč v lesni industriji. (To bi imela na tem polju posla naša Inspekcija dela, če bi se ga resno lotila!)

Glede poklicnih bolezni v gradbeni in lesni industriji je poslala internacionala dobro dokumentirano spomenico na MUD. Zadeva bo obravnavana na prihodnjem zasedanju MUD in izgleda, da bodo o njej sprejeti povoljni sklepi.

Glede MUD je na svojem zasedanju 1937 ustanovil posebno komisijo, ki bi se naj bavila le s vprašanjem javnih del. Internacionala je v njej zastopana po svojem tajniku. Komisija je obrnila svoje stremenje predvsem v smer, da se ustvari sodelovanje med vsemi vladami v tem za pobijanje in preprečitev gospodarskih kriz tako važnem vprašanju.

Posebno pažnjo pa je posvečala internacionala izboljšanju položaja gozdnih in žagarskih delavcev. S tem vprašanjem se je bavil predvsem kongres gozdnih in žagarskih delavcev v Varšavi, na katerem je 18 delegatov zastopalo 100.000 delavcev iz 12 držav (Jugoslavijo je zastopal s. Bricelj). Za kongres je pripravila internacionala zelo obsežno in dragoceno gradivo. Kongres je zavzel svoje stališče do vseh važnih problemov v gozdni in žagarski

industriji. Med drugimi je tudi sklenil, da naj internacionala preišče gospodarske, socialne in politične vzroke, ki preprečujejo razmah organizacije med gozdnimi delavci. To se je zgodilo v začetku l. 1938, ko je zastopnik internacionalne osebno obiskal Češkoslovaško, južno Poljsko, Romunijo in Jugoslavijo.

S položajem gozdnih in žagarskih delavcev so se seveda bavile tudi že omenjene akcije za preprečitev nesreč in poklicnih bolezni.

Žal pa moramo ugotoviti, da akcija za skrajšanje delovnega časa v gradbeni in lesni industriji do sedaj ni dosegla vidnejših uspehov.

Seveda se je internacionala udeležila tudi vseh akcij proti fašizmu in vojni. Sodelovala je posebno pri podpiranju španske republikanske vlade.

Internationala izdaja tudi svoj list v nemškem, francoskem, angleškem, danskem in španskem jeziku.

Razume se pa seveda, da je internacionala razen opisanih večjih akcij izvršila tudi nešteto manjših.

Delo internacionalne je bilo torej pozitivno in za izboljšanje položaja gradbenih in lesnih delavcev plodonosno. Še večje uspehe pa bo internacionala dosegla, če bo njeno članstvo naraščalo še naprej v toliki meri kot dosedaj. **Dolžnost slovenskih gradbenih in lesnih delavcev je, da tudi oni po svojih močeh podpro delo internacionalne s tem, da stopajo v svojo organizacijo v Zvezo lesnih delavcev Jugoslavije in Zvezo stavbinskih delavcev Jugoslavije in tako ustvarijo skupno s proletariatom vsega sveta močno armado, ki si bo lahko priborila svoje pravice.**

KOVINARJI

PRED MEZDNIM GIBANJEM V ŽELEZARNI ŠTORE

V Železarni Štore, ki je menda edina v Jugoslaviji, v kateri še delavstvo nima urejenih delovnih razmer, se je začela močno razvijati strokovna organizacija SMRJ, s katero si delavstvo želi priboriti kolektivno pogodbo, katere osnutek je bil predložen podjetju dne 15. septembra. Treba je poudariti, da v tem podjetju kolektivna pogodba že dolga leta ni obstojala in je delavstvo izpostavljeno na milost in nemilost podjetniku. Ker se je pa zadnja leta pokazalo, da dela podjetje ogromne dobičke, to se vidi pri tem, ko je v zadnjih dveh letih postavljena nova marinova peč, nova livarna za cevi. Mnogo drugih objektov pa je bilo moderniziranih. Mislimo, da je tudi delavstvo, katero je vse te dobičke doprineslo, upravičeno zahtevati, da se mu odstopi malenkost od teh ogromnih dobičkov.

Upajmo, da je vodstvo podjetja samo videlo, da s takšnimi plačami kot so danes v Železarni Štore, ki so daleč za ostalimi plačami v težki industriji v Slovenji, delavstvo ne more več izhajati in je skrajni čas, da se plače zvišajo.

Zato sodruži na delo, da si ustvarimo enake pravice, kakršne si je ustvarilo delavstvo po ostalih podjetjih. Najboljši vzgled nam je pa disciplinirano delavstvo šamotne tovarne, ki uživa pravice, pridobljene potom svobodne strokovne organizacije, katera mora biti v naj-

krajšem času v oni procentni višini, kot je v Šamotni. Dosti je premirja, katero je vladalo dolga leta. Mislimo, da so nas izkušnje zadnjih let strezile in da bomo odslej hodili po edini pravi poti, ki smo si jo začrtali in s katere ne mislimo kreniti. **Edino v organizaciji je naše pravo mesto in v njej se bomo borili dokler ne bodo naše pravice pridobljene.** V. K.

STAVBINCI

FRONTA DELA

Ni kamna nad kamnom položenege, kjer ne bi bil delavec pustil kos svojega življenja in kri ponesrečenih delavcev je vez, ki spaja vse te kamne. (Victor Hugo.)

Ako gre človek na velik hrib tik mesta ter obrne svoj pogled navzdol, razprostira se mu pred očmi velikansko število vsakovrstnih in mogočnih stavb. Vse je tako krasno, veliko in mogočno. In ako človek začne misliti, kako je nastalo to mogočno mesto, ki leži pred njim, se takoj zaveda, da je to plod trdega, težavnega in življenju nevarnega dela.

Zidarski delavec je vstvaril vsa ta krasna in velika mesta, vse lepe palače in mogočne monumente, ki kakor štiridesetstoletne, visoke in granitne egiptovske piramide ponosno kažejo, kaj vse zamore krepka in neutrudljiva roka zidarja. Ljudstvo občuduje vse te velike, prostorne stavbe, ki nam nudijo zavetje ob hudem vremenu in počitek po trdnem delu; isto ljudstvo morda niti ne ve, da je vsa ta mogočnost, krasnost, trdnost in lepota oblika s krvjo zidarskih delavcev. Ni skoraj stavbe, ki bi ne bila stala življenje kakega zidarskega delavca, ki se je ponesrečil pod tramovjem in kamnom ali pa padel doli z visokega odra.

Oh, da! Krvava je zgodovina zidarskih delavcev, ki so nekaj kot sužnji, pozneje kot tlačani in v novejšem času kot mezdni delavci dozidali vse, kar je lepega in mogočnega na svetu. Življenje zidarskih delavcev je nepretrgana nevarnost vsaki dan, od zore do mraka ter celo življenje od rane mladosti do trdnega groba. Je li gotov zidarski delavec, ki zarano v jutro pusti lastno družino, odhajajoč na delo, da se zopet zdrav in živ vrne domov. Da bo še poljubil lastne otročiče? Da bo še videl ljubljene stariše? Žalibog ne! Statistika nam to dokazuje. 17 tisoč nezdod se je tekom leta 1911 zgodilo na stavbinskem delu samo v Avstriji. 733 nezdod je bilo smrtnih.

To se sliši kakor vesti iz vojnega bojišča: 733 mrtvih, 17.000 ranjenih. In to samo v Avstriji tekom enega samega leta.

Res je, da obstoji nevarnost pri stavbinskem delu sploh, toda prepričani smo, da je večidel teh nezdod posledica skopuštvu od strani podjetnikov, ki hočejo siloma prihraniti to, kar bi morali izdati v varnost uposlenih delavcev. Res je tudi, da obstoje dandanes zakonski predpisi, ki nalagajo najrazličnejše dolžnosti — življenje varstvenega pomena za stavbinske uposlence — stavbinskim podjetnikom. A žal vsi ti zakoni in predpisi leže le tam na papirju in nihče se ne zmeni zanje, zlasti če so delavci brezbrizni, zanikerni ter indiferentni. Nadzorovalna oblast je zelo pomanjkljiva . . .

Ko se pripeti nesreča, ki stane življenje enega ali več delavcev, poročajo vsakdanji

časopisi to senzacionalno vest, ki se pa tekom par dni v vrtincu modernega življenja zopet pozabi in nihče več ne misli nanjo.

Tam pri stavbi pa odprti grobovi preže s požrešnim žrelom na nove žrtve, nove nezgode, novo kri . . .!

Podjetniška borba za profit se nadaljuje brezobzirno, izpostavljaajoč lastne delavce v nepretrgano življensko nevarnost . . .

(Po »Stavbinskem delavcu« z 30. aprila 1912.)

Sodruži, ali je danes kaj boljše? V ničemer!

IZ LJUBLJANE

V ponedeljek, dne 16. t. m. smo spremili na zadnji poti našega sodruža Bucik Jožeta iz Kosez pri Ljubljani. Bolestno nas je dirnila vest o njegovni nenadni smrti. Saj je bil že po svoji naravi pravcati hrast in še pred nekaj dnevi videti popolnoma zdrav, ter komaj 39 let star.

Bil je zvest član svoje stavbinske organizacije ter dober delovni tovariš svojim sodelavcem. Če se je kateri od njegovih sodelavcev nahajal kdaj v stiski, ni nikoli pokojni Jože pomisljal priskočiti mu v pomoč. Kako je bil priljubljen med delavstvom stavbnega podjetja Angelo Battelino, se je videlo iz tega, da se je to delavstvo kompaktno udeležilo njegovega pogreba, čeprav je bil delovni dan, da se mu oddolži za njegovo sodružno delovanje v življenju.

In ne samo to. Delavstvo tega podjetja je v sporazumu z podjetnikom g. Angelom Battelinom sklenilo, da priskoči v pomoč pokojnikovi družini. V ta namen je bilo na predlog g. Battelinota sporazumno sklenjeno, da delavstvo žrtvuje peturni zaslužek tega dne, ko je bil pokojni s. Bucik pokopan, a podjetje priloži isto toliko svoto, kolikor znaša prispevek delavstva, kar bo predvidoma znašalo skupaj približno 5000 din.

Če pomislimo, da je bila pokojnikova družina primorana živeti v najskromnejših razmerah in se vzdrževati z dohodki sezonskega delavca, potem bomo razumeli, kako velikodušna gesta je zgoraj omenjeni sklep delavstva in podjetja.

Naj bo ta akt delavske solidarnosti za vzgled delavstvu ostalih stavbnih podjetij. Ravno tako naj bi v podobnih slučajih posnemali g. Battelinota ostali stavbni podjetniki.

IZ MARIBORA

V Mariboru se je dne 6. t. m. vršila širša seja podružničnega odbora in zaupnikov, kjer je bilo sklenjeno, da se osnuje pri podružnici tričlanski agitacijski odbor, ki bo imel nalogo obenem redno dopisovati v naše strokovno časopisje. Odbor je bil tudi istočasno osnovan, a dopisi še niso prispeli. Morda nimajo sodruži primernege gradiva, ali kaj?

MONOPOLCI

ZVEZA MONOPOLSKIH DELAVCEV

Podružnica Saveza monopolskih delavcev obvešča delavstvo tobačne tovarne v Ljubljani, da je delo Saveza monopolskih delavcev nekoliko zaostalo radi svetovnih neprilic. Tako smo obveščeni iz Beograda, da smo sedaj prišli zopet v normalno delo. Pred nekoliko dnevi je bila deputacija Saveza pri ministru so-

cialne politike in narodnega zdravja ter pri ministru za notranje posle in je intervenirala radi šikaniranja naših podjetij na jugu. Obljubljeno je bilo, da se bode vse uredilo v interesu Saveza in delavstva sploh. Dalje je bila delegacija tudi na upravi monopola, kjer je urgirala glede pravilnikov, kateri bi se morali urediti in da se predlogi Savezne uprave v celoti sprejmejo. G. generalni direktor je obljubil, da bode v prvi vrsti upošteval predloge, kateri so bili stavljeni od Saveza z motivacijo, da je to prava delavska želja. Govorjeno je bilo tudi o raznih lokalnih zadevah, na primer o tem, da Ljubljana dobiva velik program, da pa je kredit premajhen. Vodstvo tovarne ne more zaposliti novih moči, da bi se lahko program izvršil normalno itd. Na vse to je bilo rečeno, da se bode stvar uredila pravilno kolikor je največ mogoče. Pri vseh teh akcijah je pa treba celokupne sloge delavstva, ako hočemo, da bodo imele intervencije učinkovite uspehe. Vedeti moramo, da državni monopol ni slovenski, temveč jugoslovanski, zato je dolžnost slehernega delavca-ke, da je članica delavske strokovne organizacije, katera je razširjena v vsej Jugoslaviji v monopolskih ustanovah in to je Savez monopolskih delavcev.

Ako pogledamo volitve delavskih zaupnikov vidimo, da je v vseh monopolskih podjetjih imela absolutno večino lista našega Saveza, tako da nasprotniki niso prišli na svoj račun, čeravno so imeli po nekaterih krajih tudi direktorje za agitatorje.

Monopolski delavec stoji na straži, na braniku svojih pravic! Čim več energije, tem več uspeha! Stopimo vsi v pošten delavski savez, tam je naša zmagala!

SPLOŠNA DELAVSKA STROKOVNA ZVEZA TEKSTILCI IZ KOČEVJA

Splošen položaj delavstva na Kočevskem je v zadnjih letih posebno slab. Po deželi vlada jo še patriarhalne razmere, vse je v škodo delavstva bolj »po domače«, v mestu prihaja do večnih periodičnih praznovanj, mezde so be-raške.

V obeh naših tekstilnih tovarnah preživlja delavstvo slabe čase. V »Tekstilani« jih je zaposlenih približno 150, v obratu družbe »Slavoteks« (prej »Triglav«) pa še nekaj nad 90. Obe tovarni od časa do časa skrčita obratovanje in delavci morajo ob svojih pičlih mezdah še praznovati. Mezde dosegajo ravno po zakonu določene minimalne mezde. Vendar mislimo, da je protizakonito, če se jemljejo delavci »na preizkušnjo« z mezdo 1 din na uro in če to traja več mesecev.

V »Tekstilani« delavstvo že šesti teden dela samo 3 šihete tedensko. Podjetje ima težavo z dobavo surovin in baje zaradi tega ne more redno obratovati. Kot primer za višino plač naj navedemo, da dobiva izučen kurjač din 3 na uro. Delavke delajo na akord, druge so plačane od ure. Nekateri zaslužijo sedaj, ko praznujejo komaj nekaj nad 200 din mesečno. Nekdaj so bile v tem obratu delavske mezde nad 100 odstotkov višje. Tovarna pa ima vsaj solidno vodstvo, ki upošteva socialno zakonodajo, anarhija v »spodnji« pa je znana že po vseh oblasteh, s katerimi pride podjetje v stik.

Tudi tam se pripravlja skrčenje obrata na 5 dni tedensko.

Zaupniki »Tekstilane« so se obrnili na razne lokalne oblasti, na banovino in na Delavsko zbornico. Odločeni so, da se bodo borili do kraja za golo življenje delavstva. V tem času spoznavajo, kako bi jim bila potrebna organizacija, žal pa sta obe nekdanji močni na tleh.

Prepričani smo, da bo delavstvo zopet spoznalo pomen organizacije in se je z vso silo oklenilo. Poglejte rudarje, ki so organizirani in enotni, pa marsikaj dosežejo.

Tekstilno vprašanje v Kočevju je prav tako pereče, kot še pred kratkim rudarsko, ali pa še bolj. Treba ga bo rešiti, kajti zima trka na vrata, delavski otroci pa so lačni in raztrgani.

DE LAVKA

NAŠE DELO — NAŠ NAPREDEK

Že v zadnji številki »Ljudskega glasa« smo sporočile, da so stavile poedine zveze Strokovne komisije predlog, da se pri vseh podjetjih, ki imajo včlanjene tudi ženske članice, osnujejo odseki za zaščito delavk. Ti odseki naj imajo v vsaki tovarni svoje zastopnice. V krajih kjer je pa več zvez, ki imajo včlanjene delavke, (n. pr. splošna, stavbinci, kovinarji, lesni) naj se pa osnuje krajevni odsek za zaščito delavke, v katerem bodo imele vse zveze svoje zastopnice.

Tako so delavke iz več tovarn v Ljubljani takoj začele z delom, da ustanove takšen krajevni odsek za zaščito delavke v Ljubljani. Na sestanku so navzoče zastopnice tovarn ugotovile, da čaka delavke ogromno dela na strokovnem in kulturnem polju in da se zavedajo velike odgovornosti, ki so jo dolžne pri tem delu tako Strokovni komisiji, kakor tudi vsem delavkam. Navzoče zastopnice so iz svoje srede izvolile pripravljalni odbor, ki naj, dokler ne bo izvoljena redna uprava, vodi posle krajevnega odseka za zaščito delavk v Ljubljani. V ta odbor so izvolile tri zastopnice in sicer: Dovčev, Svetkovo in Kovačev.

Nadalje so sklenile, da plačujejo članice krajevnega odbora mesečni prispevek din 1.— oziroma din 2.— tako, da bo imel krajevni odbor nekaj sredstev, iz katerih bo nakupil potrebnih pisarniških potrebščin in če bo kaj denarja ostalo, si bo odbor naročil kak napreden ženski list, v katerega bomo pošiljale tudi zoročila o našem delovanju.

Krajevni odbor je nadalje naredil načrt za naslednje sestanke. Na vsakem sestanku bodo najprej poročila iz tovarn in o važnejših dogodkih v posameznih tovarnah. Vse to se bo vneslo v zapisnik. Nato bomo prečitale najaktualnejše članke in dopise iz »Delavca« in »Ljudskega glasa« in jih predebatirale. Sledilo bo kratko predavanje o najzanimivejših ženskih vprašanjih. To predavanje bo imela vsak teden druga članica in sicer se bodo vrstila izmenoma predavanja o strokovnih in kulturnih vprašanjih. Po vsakem predavanju bo debata.

Krajevni odsek je poveril novoizvoljeni odboru z nalogo, da pripravi prvi sestanek z omenjenim dnevnim redom, povabi nanj čim več zastopnic tovarn s pisanimi vabilom in da sploh ukrene vse, da se naše vrste strnejo in naša misel razširi in najde v vsaki tovarni odmev. Enako naj stopi v stik z ostalimi ženskimi pokreti v državi, predvsem z delavskim žen-

skim pokretom v Beogradu in Zagrebu, ki šteje že več tisoč pripadnic.

Nadalje je krajevni odsek za zaščito delavke dobil povabilo od Osrednjega društva oblačilnih delavcev v Ljubljani, da naj pošlje svojo zastopnico na njihov članski sestanek, da bo navzočim pomočnicam razložila delovanje krajevnega odseka in njegove naloge in jih pozvala, da se organizirajo in z združenimi močmi ustvarijo boljše delovne pogoje. Krajevni odsek je prošnji z veseljem ugodil, ker se zaveda, čim več nas bo, tem večji bodo naši uspehi.

Sodružice, delavke in nameščenske! Pridite v naš krog! Le s skupnim požrtvovalnim delovanjem in s samoizobrazbo bomo dosegle uspehe in izboljšale svoje mizerno stanje. — Naj se naša zamisel razširi po vseh tovarnah in delavnicah, naj bi naše delo vzbudilo v vseh naših ženah — delavkah in nameščenkah zavest, da so tudi one ravnopraven del delavskega razreda, ki je teptan in zaničevan in ki se mora dvigniti in korakati novi dobi in novi pravici naproti!

*

Krajevni odsek za zaščito delavke v Ljubljani ima svoje redne sestanke vsak četrtek ob pol 6. uri zvečer v Delavski zbornici na Miklošičevi cesti, I. nadstropje v sobi Zveze lesnih delavcev. Pridite in pripeljite s seboj svoje prijateljice in znanke!

ZAŠČITA ŽENE-DELAVKE V NAŠI SOCIALNI ZAKONODAJI

Delovni čas.

Nikdar ne moremo dovolj poudariti, kakšno breme je naložil ženi neskladni razvoj, ki se je izvršil na eni strani v industrijsko-proizvodnem gospodarstvu, na drugi strani pa v domačem, gospodinjstvo-potrošnem gospodarstvu. Medtem, ko je razvoj tehnike in zlasti iznajdba stroja popolnoma izprevrnila ves način produkcije, pritegnil delavca in delavko iz malega srednjeveškega hišnega gospodarstva, kjer so člani družine izdelovali vse najnujnejše za življenje doma (poleg hrane tudi oblekoplato, čbutev, posodo) v obsežno kolektivno tovarniško delo, so domača, najnujnejša opravila ostala skoro na prvotni stopnji vsakdanjega drobnega dela. V toliko in toliko malih gospodinjstvih tovarniška delavka dan na dan pripravlja kosilo, večerjo, pomiva posodo, pere perilo, krpa, pospravlja, namesto da bi to njeno delo nadomestile dobre delavske kuhinje, velike pralnice, šivalnice in podobno. Pro-

dukcija velikega kapitala je lahko prešla iz male drobne produktivnosti v velike mehanične delavnice in s stroji omejila delo kolikor največ ga je mogla, — mala, vsakodnevna potrošnja milijonov delavcev pa ni mogla preko praga najmanjših dnevnih del. — Kolektivizirala se je produkcija kapitala zato, da je podjetnika čimbolj razbremenila nepotrebnih stroškov za delavstvo, ki ga je nadomestila s stroji in s tem povečala le podjetnikov donos, ni pa v najmanjši meri razbremenila delavca samega. Hišno gospodarstvo pa se ni razvilo na višjo stopnjo zato, ker je delavstvo ravno v tem procesu do kraja obubožalo. Kdo naj gradi delavske domove, kuhinje, pralnice, šivalnice? Delavec s svojo povprečno mezdo 2 din, ali nemara brezposelni, ali pa kapitalist, država?

V krogih, ki so si nadeli nalogo vsaj nekoliko zaščititi delavstvo pred prevelikim izrabljanjem, se je kaj kmalu rodila zahteva po zaščiti žene pred prekomernim delovnim časom. Saj je moralo postati očitno, da bo žena, ki dela po tovarnah do 16 ur dnevno in ji poleg tega preostanejo še vsa hišna opravila, popolnoma oslabela in bodo z njo degenerirani njeni otroci. Tako je že l. 1844. »omejila« Anglija delo žen na 12 ur dnevno razen sobote, ko je žena delala »le« 9 ur. Proces omejevanja delovnika se je polagoma razvijal vzporedno z borbami delavstva zanj in povojna zaščita je z mednarodno zakonodajo skrčila v večini držav delovni čas moža in žene na 8 ur dnevno. Vsaj na papirju piše tako.

Tako uredbo imamo tudi pri nas za industrijske in rudniške obrate, za ostale pa od 8 do 10 ur dnevno. Ta uredba obstoja že od leta 1922. Leta 1937 pa čitamo v »Delavski pravici« (11. marca), da se v škojeloški predilnici »delavstvo zaposluje celo po 14 do 16 ur dnevno. Podjetje zaposluje tudi ženske delavke ponoči, kar je oboje po zakonu nedopustno...« in da podjetje v tem času odpušča delavce in delavke zaradi »pomanjkanja dela«. Take zlorabe delavstva bi morala nadzorovati inspekcija dela, ki ima svoj sedež na banovini in podjetnike denarno kaznovati. Delavstvo ve, da gornji primer do danes ni bil osamljen in ve še, da je za obrtniške vajence in vajenke predpisan tudi zgoraj omenjeni delovni čas, pa skraj že nihče več zanj ne ve; za poljedelske delavce pa sploh ni predpisan, ker za njih socialne zakonodaje ni.

Vse uredbe za dnevni delovni čas so za delavke in delavce iste, zato jih tu ne mislim podrobno obravnavati. Nadure sme delavstvo delati le v izrednih prilikah, ki so v zakonu našteje in to največ do 2 uri dnevno s 50 odst. meznega poviška. Odmora je na vsakih 8 delovnih ur 1 ura, ki se v delovnik ne šteje. Ob nedeljah mora imeti delavstvo prosto, na praznike pa po sporazumu z delodajalcem.

Le glede nočnega dela uživa žena posebno zaščito, ker ji je nočno delo v splošnem prepovedano. Smejo pa delati žene ponoči, če nastopi višja sila, to se pravi, če proti podjetju nenadna nevarnost ali večja škoda, če dela podjetje s surovinami, ki bi se pokvarile (v

tem slučaju pa smejo delavke delati ponoči največ 30 krat na leto) ali ob višji državni potrebi. O tem nočnem delu morajo podjetniki v 24 urah sporočiti inspekciji dela, oziroma odloča o tem, v slučaju višje državne potrebe, ministrstvo za socialno politiko. »Noč« pomeni najmanj 11 neprekinjenih ur, ki tečejo od 10. ure zvečer do 5. ure zjutraj.

RAZMERE V TOVARNI ZA KLEJ

Ob Šmartinski cesti stoji že deset in desetletja tovarna za klej. V njej je zaposlenih okrog 40 delavk, od katerih so nekatere v njej zaposlene že čez 20 let. Za vsa ta leta pa so plačane din 3.50 na uro. Druge pravice pa se jim kratijo na vsej črti. Ker nimajo ne zaupnikov ne strokovne organizacije, lahko podjetnik izigrava socialno zakonodajo po mili volji. Delajo vse nedelje in praznike. Za 6 ur nedeljskega dela za katerega jim bi pripadala mezda za 12 ur, dobijo plačo le za 10 ur.

Zaradi večjih dobičkov tovarne morajo delavke vstajati včasih sredi noči, ker začnejo delati že ob 4. uri zjutraj. Delo od 4. do 6. ure zjutraj mora biti po zakonu plačano s 100 odst. poviškom. Toda v tej tovarni jim to plačajo le s 50 odst. poviškom. Če gre katera delavka k zdravniku ali na sodišče med delovnim časom, mora to zamudo samo nadoknaditi z delom med pavzo, opoldne ali pa se ji odtegne mezda za zamujeni čas, čeprav mora po zakonu

podjetnik plačati tudi na ta način zamujeni čas.

Tudi v slučaju smrti v družini, ko ima vsaka delavka pravico do 3-dnevnega plačanega dopusta, se tovarna zoperstavlja temu izplačilu. Prav tako krši podjetje tudi zakonito zaščito in pomoč delavki materi za časa poroda. Marsikatera delavka je morala že biti zaradi poroda po več mesecev brezposelna in čakati na delo v tovarni. Nešteto je še drugih krivic, ki jih občuti vsaka posamezna delavka, ki jih pa tu ne moremo naštet, ker bi o tem lahko napisali celo knjigo.

Eno je pa gotovo: **tako ne more iti več naprej! Čas je že, da se zaveste svojih pravic in svoje moči, ki je v skupnosti. Le z notnim organiziranim in solidarnim nastopom vseh delavk in delavcev si boste priborile pravice, ki so vam v zakonu zajamčene in še več.**

V prvi vrsti bi vam strokovna organizacija priborila izvajanje socialne zakonodaje. Čas bi že bil, da bi n. pr. dosegle plačane letne dopuste, ki vam po tako dolgih letih garanja pač že pripadajo. Za to pa je gospodm v vodstvu tovarne odveč, če kaj slišijo od organizacije, ker vedo, da edino v organizaciji in skupni borbi lahko dosežete svoje pravice, česar se pa oni boje.

V skupni borbi, ne glede na prepričanje, bo naša borba uspešna!

Beleške

PREDSTAVNIKI GRAFIČARJEV IZSTOPILI IZ UPRAVE DELAVSKE ZBORNICE

Predstavniki grafičarjev, ki so po imenovanju nove uprave Delavske zbornice sprejeli imenovanje v upravnem odboru, so se odločili položiti svoje mandate. Svoj izstop iz imenovane uprave so utemeljili z daljšim dopisom na upravo Delavske zbornice in ministra za socialno politiko, v katerem čitamo:

»V praksi pa se je začelo kazati vse bolj jasno, da se smatra naše prisostvovanje in delovanje v nekaterih forumih za nepomembno, ker se pač ne zanimamo za politična vprašanja, pač pa smo odločni v vseh zadevah, ki se tičejo izboljšanja položaja vsega delovnega stanu.

Najbol nečuven primer izigravanja pa se je dogajal s sejami centralnega tajništva Delavskih zbornic.

Ko je bila sklicana prva seja tega organa, se našega predstavnika ni vabilo, kljub sklepu upravnega odseka, da kot ekspert prisostvuje vsem sejam. Naknadno so funkcionarji Delavske zbornice pojasnjevali, da se je zgodila pomota in da so pozabili vabiti. Čeudi čudovito opravičilo, se je sprejelo na znanje. — Ko je bila sklicana druga seja centralnega tajništva, se našega pooblaščenca ni klicalo, češ, da so na dnevnem redu samo nekake politične zadeve. Kljub temu, da smo mnenja, da se v take svrhe sploh seje tako važnega organa ne sklicuje, smo končno morali tudi tako stališče vzeti na znanje. Predsednik

Delavske zbornice je nato še izrecno zagotovil, da se tak primer ne bo več dogodil in da smo lahko popolnoma zagotovljeni, da bo naš predstavnik v bodoče brezpogojno pritegnjen na seje centralnega tajništva. — In ko je bila sklicana tretja seja istega foruma, se je kljub svečanemu zagotovitom, kljub sklepom dogodilo enako, da se namreč našega člana ni pritegnilo.

Tako postopanje ne pomeni samo rušenja sklepov, temveč tudi besedolomstvo, ki seveda ne dopušča nadaljnega sodelovanja.«

D. Kosem, s. r., V. Sternad, s. r., Slavko Dvoršek, s. r., Lojze Erjavec, s. r

KDO JE ODVEČ?

»Delavska pravica«, glasilo krščanskih socialistov, je zadnjič zapisala, da nima pokret Narodno strokovne zveze nobene stvarne podlage in je odveč. Zadnja številka »Nove pravde« pa odgovarja in pravi, da smo odveč na svetu pravzaprav le mi, ki se zbiramo v naših svobodnih strokovnih organizacijah in to kljub temu, da ležimo trenutno v objemu s krščanskimi socialisti.

Prvotno smo mislili, da bo delavstvo odločilo, katere organizacije so mu še potrebne in katere ne. Ker je pa izšel sedaj tak odlok »Nove pravde« nam pa ne preostane drugega, kakor likvidirati. Gre le še zato, kam naj potem dirigiramo svoje sedanje članstvo. Mislimo, da jih imajo krščanski socialisti sami dosti, pa je najbolje, če napotimo vse k »Novi pravdi«. Potem bo postala res narodna tudi po bistvu, kajti s 723 člani, ki jih ima sedaj, je narodna le po imenu. Prosimo torej dekreta, kaj naj storimo.